

2025-12-03

Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Departementsråd Turid Tersmeden
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.smf@regeringskansliet.se

Ert dnr: LI2025/01500

Vårt dnr: SU-484-0037-25

Stockholms universitets Östersjöcentrums svar på remiss av SOU 2025:93 "En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk"

Stockholms universitets Östersjöcentrum, ÖC, har tagit del av utredningen "En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk" (SOU 2025:93), vilken har remitterats av regeringens Landsbygds- och infrastrukturdepartement.

Sammanfattning av ÖC:s synpunkter

- ÖC begränsar sina synpunkter till frågan om gödsling.
- ÖC avstyrker att område 1 och 2 öppnas för gödsling och att gödslingen ökar i områden som avvattnar till Egentliga Östersjön. Skälen är att detta riskerar öka läckaget av kväve till Egentliga Östersjön.

Övergripande synpunkter

Produktiv skogsmark utgör cirka 58 procent av Sveriges landareal. Skogsbruket bidrar till den antropogena näringsbelastningen på svenska havsområden främst genom förhöjt läckage av fosfor och kväve vid slutavverkning, men även genom läckage från skogsgödsling. En ökad omfattning av skogsgödsling skulle leda till högre kvävebelastning på Östersjön. Att dessutom ta bort dagens områdesbegränsningar innebär en ökad risk för ytterligare belastning på Egentliga Östersjön – ett havsområde där Sverige enligt nationella förordningar, EU-lagstiftning och internationella överenskommelser är skyldigt att minska utsläppen. I dagsläget når inte Sverige sina reduktionsmål.

Om läckaget från skogssektorn ökar, måste andra sektorer minska sina utsläpp för att möjliggöra att målen nås. ÖC anser att utredningen borde behandlat denna fråga i sin rapport.

Kapitel 8.6 Gödsling

ÖC delar inte utredningens bedömning att skogsgödslingen motsvarar cirka 0,07 procent av skogsmarkens bidrag till kvävebelastningen på haven (s. 660).

Enligt Havs- och vattenmyndigheten bidrar skog och hyggen med 31 670 ton kväve per år till havsmiljön, medan skogsbrukets antropogena kvävebelastningen uppgår till 1 540 ton per år ¹. Den kvävebelastning från skogsgödslingen som utredningen anger, 80 – 170 ton per år, motsvarar därmed snarast cirka 0,7 procent av skogens totala kvävebelastning och cirka 16 procent av skogsbrukets antropogena kvävebelastningen till haven. Utredningen har följaktligen underskattat skogsbrukets bidrag till kvävebelastningen på haven.

8.6.3 Lösningförslag

ÖC avstyrker förslaget att ta bort de regionala indelningarna och begränsningen gällande bestånd med höga ståndortsindex.

Att ta bort regionala indelningar innebär att gödsling i större utsträckning skulle tillåtas i södra Sverige, som avvattnar till kvävekänsliga havsområden som Egentliga Östersjön. I dag överskrider Sverige målvärdet i havsmiljöförordningen för kvävebelastning till Egentliga Östersjön med 9 607 ton ². Havsmiljöförordningen syftar till att uppnå god miljöstatus enligt EU:s havsmiljödirektiv och är samordnad med de regionala havskonventionerna Helcom (SÖ 1996:22) och Oskar (SÖ 1994:25). Målvärdena överensstämmer således med de nationella utsläppstak som Helcom:s medlemsländer fastställt inom Baltic Sea Action Plan.

Sveriges kvävebelastning till Egentliga Östersjön överskrider därmed inte bara målen i havsmiljöförordningen, utan även de nivåer som är förenliga med god miljöstatus enligt EU:s havsmiljödirektiv och med Sveriges utsläppstak enligt Helcom-konventionen.

¹ Havs- och vattenmyndigheten, *Näringsbelastningen På Östersjön Och Västerhavet 2017. Sveriges Underlag till HELCOM:S Sjunde Pollution Load Compilation*, 2019:20 (2019), <https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1416478/FULLTEXT01.pdf>.

² Havs- och vattenmyndigheten, *Faktablad För Att Döma Indikator till Miljö kvalitetsnorm Enligt 19 § Havsmiljöförordningen. A.1.1 Tillförsel Av Kväve Och Fosfor (2025)*, 10, <https://www.havochvatten.se/download/18.78d8bc481964d44692f43059/1759323091547/a-1-1-tillforsel-av-kvave-och-fosfor.pdf>.

Med dagens områdesindelning och föreskrifter sker gödsling nästan enbart i område fyra, som avvattnas till Bottniska viken, och i område tre, där 29 procent av arealen avvattnas till Egentliga Östersjön. I område två ligger 77 procent av arealen i Egentliga Östersjöns avrinningsområde; i område ett är motsvarande andel 43 procent. Att ta bort indelningarna innebär därför att en betydligt större andel av gödslingen skulle kunna ske inom Egentliga Östersjöns avrinningsområde. Samtidigt skulle slopade restriktioner möjliggöra ”behovsanpassad gödsling” med högre kvävegivor än de som är tillåtna i dag.

ÖC bedömer inte att utredningen presenterar ett tillräckligt underlag för att bedöma konsekvenserna för kvävebelastningen om områdesindelningarna avskaffas. Utredningen uppskattar den gödslingsbara arealen i område ett och två till 274 000 hektar, men gör ingen bedömning av hur stor andel av denna areal som skulle gödslas årligen eller vilken årlig kvävebelastning detta skulle innebära för Östersjön.

8.6.4 Konsekvenser

ÖC delar inte slutsatsen att borttagna områdesbegränsningar inte skulle leda till en ökning av den årliga gödslade arealen och avstyrker följaktligen förslag om borttagna områdesbegränsningar.

Enligt detaljerade beräkningar från Skogsstyrelsen³ är den årliga gödslingsarealen med dagens områdesbegränsningar cirka 80 000 hektar (s. 651). Utredningen uppskattar att denna gödslade areal belastar Östersjön med 400–900 ton kväve. Beräkningar för ett scenario utan områdesbegränsningar saknas helt i utredningen. I stället bedömer utredningen att förslaget om slopade områdesbegränsningar skulle innebära ”ungefär samma” gödslade årliga areal (s. 666). Innan nuvarande begränsningar infördes gödslades som mest cirka 180 000 hektar skog årligen⁴. Samtidigt pekar utredningen själv på betydande gödslingsbara arealer i områdena ett och två. Följaktligen anser ÖC att utredningens underlag för att bedöma effekter på kvävebelastning på haven inte är tillräckliga för att dra slutsatser, och avstyrker följaktligen dess slutsatser.

Den ökning av kvävebelastningen som skogsgödslingen kommer orsaka borde jämföras med Sveriges åtgärdsbehov att uppfylla kraven i havsmiljöförordningen, havsmiljödirektivet och internationella konventioner. Även om man tar hänsyn till en framtida minskning av luftdeposition av kväve, måste Sverige minska sin vattenburna kvävebelastning till Egentliga

³ Skogsstyrelsen, *Åtgärder för ökad skogsgödsling - system, arealer, styrmedel och konsekvenser*, Rapport 2025-07 (2025).

⁴ Skogsstyrelsen, *Åtgärder för ökad skogsgödsling - system, arealer, styrmedel och konsekvenser*.

Östersjön med 3 950 ton ⁵. Eftersom utredningen inte tar hänsyn till i vilket havsområde belastningen hamnar, är underlaget inte tillräckligt för att bedöma konsekvenserna för Sveriges handlingsutrymme för att uppfylla miljömålen. Som nämndes ovan; om läckaget från skogssektorn ökar, måste andra sektorer minska sina utsläpp för att möjliggöra att målen nås. OC anser att utredningen borde behandlat denna fråga i sin rapport.

För Stockholms universitets Östersjöcentrum

Bärbel Müller-Karulis, forskare

Bo Gustafsson, docent, föreståndare för Baltic Nest Institute

⁵ HELCOM, *Assessment of Achieving NICs in 2030 and the Effectiveness of Measures - Based on the Reporting for BSAP Action E1*, no. 208, Baltic Sea Environment Proceedings (2025), 55, <https://helcom.fi/wp-content/uploads/2025/09/Assessment-of-achieving-NICs-in-2030-and-the-effectiveness-of-measures.pdf>.